המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה תרגמא רב פפא בעגלה המושכת בקרון: יום תגלחת זקנו: איבעיא להו היכי קתני יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו או דלמא יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו ת"ש דתני' תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו בגדי אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל ותלו ליה [בצואריה] מתקל [ר'] זוזא דפיזא ומחפין את השווקים באינך ומכריזין לפניו סך קירי פלסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי חמי ודלא חמי לא חמי מאי אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה ומסיימין בה הכי ווי לדין כד יקום דין אמר רב אשי הכשילן פיהם לרשעים אי אמרו זייפנא אחוה דמרנא כדקאמרי השתא דאמרי דמרנא זייפנא מרנא גופיה זייפנא הוא ותנא דידן מ"ט לא קחשיב לה להאי דאיתא בכל שתא ושתא קחשיב דליתא בכל שתא ושתא לא קחשיב הני דרומאי ודפרסאי מאי מוטרדי וטוריסקי מוהרנקי ומוהרין הני דפרסאי ודרומאי דבבלאי מאי מוהרנקי ואקניתי' בחנוני ועשר באדר אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב ואמרי לה א"ר חנן בר רבא אמר רב חמשה בתי עבודת כוכבים קבועין הן אלו הן בית בל בבבל בית נבו בכורסי תרעתא שבמפג צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא כי אתא רב דימי [א]הוסיפו עליהן יריד שבעין בכי נדבכה שבעכו איכא דאמרי נתברא שבעכו רב דימי מנהרדעא מתני איפכא יריד שבעכו נדבכה שבעין בכי א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא מאי קבועין הן א"ל הכי אמר אבוה דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו [ב]אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד ויום אידם נמי מי אסיר והא רב יהודה שרא ליה לרב [ג]ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא דטייעי שאני חגתא דטייעי דלא קביעא:

מתני' [א]עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה עבודת כוכבים תוכה (א) לה מותר מהו לילך לשם [ב]בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר: **גמ'** ה"ד חוצה לה אמר רשב"ל משום ר' חנינא כגון עטלוזא של עזה וא"ד בעא מיניה רשב"ל מר"ח עטלוזא של עזה מהו א"ל לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל ועובד כוכבים

ששפתו

מנסר. מסיר וחותך פרסות שני רגליה: **מן הארכובה ולמטה.** אבל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלמא מדאסור לטרפה בבהמה טהורה עסקינן וטהורה מאי כלי תשמיש איכא: **בעגלה המושכת בקרון.** שיושב בו המלך דהיינו כלי תשמישו: **יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו.** יום שמגלח זקנו וכן בו ביום הנחת(ד) בלוריתו. יום שמגלח זקנו שער (ב) ומניח בלורית אפודליי"ץ מאחורי העורף לשם עבודת כוכבים: **והעברת בלוריתו.** לסוף שנה שמגלח אותה בלורית לבדה: **דתניא תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו.** ותרתי מתני' מינהו ולאו גבי הדדי תניא להו: **עוד אחרת.** עוד איד אחרת יש להם לרומיים שאינה שנויה במשנה: **אדם שלם.** כנגד עשו: **אדם חיגר.** כנגד יעקב צולע על ירכו. כלומר עדיין עשו שולט על יעקב: **של אדם הראשון.** והן בגדי חמודות שהיו לעשו: **קרקיפלו של ר' ישמעאל.** כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתוך יפיו נכנס בלב בת קיסר והפשיט עור פניו וחנטה באפרסמון שתהא מקויימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגינזי רומי: **דפיזא.** פז והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מצוי בעולם: **סך קירי פלסתר** משכון הקלין כזב [הוא]. נבואת יעקב שקרא לבניו לאחרית [הימים] שסופן ליגאל כזב הוא: **סך.** משכון: **קירי.** קלין: **אחוה דמרנא זייפנא.** אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו: **דחמי חמי.** הרואה בשמחה זו עכשיו רואהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית: **מאי אהני לרמאה.** ליעקב שרימה את עשו ולקח את ברכתו: **ווי לדין.** לעשו: **כד יקום דין.** כשיקום יעקב: ה"ג **ותנא דידן מ"ט לא קחשיב הא הני דאיתנהו בכל שתא קחשיב הא דליתא כל שתא לא קחשיב:** **הני דרומאי.** הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי: **מוטרדי וטורייסקי מוהרנקי ומוהרין.** שמות ימי אידיהן קבועות שיש להן בכל שנה: **ועשר באדר.** בעשרה באדר: **קבועין.** ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יום איד ומקריבין זבחים ואסורים במשא ובמתן לעולם: **תורעתא.** שם עבודת כוכבים: **ומפג.** שם העיר: **יריד שבעין בכי נדבכה שבעכו ואית דאמרי נסברה שבעכו** ה"ג. ולית דאמרי איפכא הני תרי ליסני: ה"ג **ופדיר כולה שתא: בגולה.** אין אנו יכולים להעמיד (ג) עצמנו מלישא וליתן עמהם שנייהם אנו יושבין ופרנסתנו מהן ועוד משום יראה: **בחגתא דטייעי.** יום לשנה מתקבלין כל סוחרי העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם עבודת כוכבים פלונית וכאן קורין קונפדרי"א: **דלא קביעא.** אין מושבין לה כל כך אם אין עושין לה בכל שנה: **מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים.** שיום איד יש לבני העיר היום לעבודת כוכבים שבעיר: **חוצה לה מותר.** לשאת ולתת עם היושבין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה עבודת כוכבים שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויום איד של אלו אינו ביום איד של אלו: **היה חוצה לה עבודת כוכבים.** כלו' (ד) עבודת כוכבים שהיום עובדין לירצה שלהם: **תוכה מותר.** שאין בני העיר עובדין לאותה יראה: **מהו לילך לשם.** לאותה העיר ביום עבודת כוכבים שלהם לספר עם אחד מבני העיר: **בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום.** שאין דרך יוצאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכבושה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לבדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעובדה: **ואם.** דרך מסלול זה הולך גם לעיר אחרת: **מותר.** דהרואה אומר למקום אחר הולך: **גמ' והיכי דמי חוצה לה.** כמה יהא רחוק אותו שוק שחוצה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושביו: **עטלוזא של עזה.** עטלוזא שוק של בהמה כמו איטליז דתנן (בכורות דף לא.) שוחטין באיטליז ונמכרין באיטליז: **עזה.** עיר של פלשתים והיה בה עבודת כוכבים והיה חוצה לה ישוב סמוך לעיר מאד: **עטלוזא של עזה.** דסמוכה לעיר מאד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא: **צור.** עיר שישראל ועובדי כוכבים דרין בה:

שפיתת

תגלחת זקנו והעברת בלוריתו. נראה דלהכי קתני תגלחת זקנו גבי העברת בלוריתו והנחתו לפי שבשתיהן היו רגילין לגלח: **מתקל** זוזא פיזא. וא"ת והא אמרינן בפ' המזיקין (גיטין דף נח.) תרין איסתרי פיזא נחית לעלמא חד ברומי וחד בכל העולם כולו ואסתירא אמרו בפרק בית כור (ב"ב דף קה. ע"ש) מאי אסתירא פלגא דזוזא וא"כ איך יש מתקל זוזא ברומי ונראה לי דתרין אסתרי לאו דוקא אלא ר"ל (ה) מועטת כדאמרינן בהאיש מקדש (קדושין דף מט:) עשרה קבין: **סך** קירי פלסתר. פ"ה שקורין יעקב קירי ולא נראה שיקראו ליעקב אדון לכך פירש ר"ת זה ילמק שקורין קירי ולפי שהיה ה)(זקינו) היו נוהגין בו כבוד כלומר הברכות שנתן ליעקב פלסתר הם ואף על גב שגם הוא אמר והיה כאשר תריד (בראשית כז) מכל מקום אינו נוטל עכשיו הברכות: **עטלוזא** של עזה. פ"ה שוק של עזה והוא חוץ לעיר ומוכרין בו בשר לשון ו)נשחטין באיטליז ומיבעי ליה מי שרי לשאת ולתת עם בני עטלוזא ביום איד של בני עובדי כוכבים שבעיר או לא מי שריא מתני' בקרוב כ"כ או לא ורשב"ם פירש עטלוזא הוא שם עבודת כוכבים שמחוץ לעזה ועובדין אותה בני המגרש שמחוץ לעזה יום א' בשנה ומיבעיא(ו) אם מותר לשאת ולתת עם בני עזה ביום איד שחוצה לה וקשיא להר"י אלחנן על הפירושים דאם העובד כוכבים אינו חשוב כמו הכומר לא ניחוש לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בין שיהיה העובד כוכבים משוק העבודת כוכבים ובין שאינו משוק העבודת כוכבים לכן פר"י דמיירי הכא בשוק שעושין לשם עבודת כוכבים ולא יום איד הוא לזה יש לחוש לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים בתוכה ולפי זה א"צ לחלק מה שחלק רש"י בין העובד כוכבים שחוצה לה בין מבני העיר כי אפילו הוא מבני העיר לא חיישינן לדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים חוצה לה:

דלמא

עין משפט נר מצוה

לט א ב מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הל' ט [י] סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמט סעיף א:

◆

רבינו חננאל

טריפה אסור עיקור שאין בה טרפה מותר. ואיזהו עיקור שאין בה טרפה המנשר פרסותיה מן הארכובה (ולמעלה) (ולמטה) תרגמה רב פפא בעגלה המושכת בקרון והוא יושב עליו שהוא כמו הסוס שהוא רוכב עליו: יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו כולהו אסור אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש להם והיא יום אחד לע' שנה כלו' תשלום ימי חיי האדם כדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה והן ע' שנה גלות הראשונה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר פי' מפני שהיה יעקב צולע על ירכו עושין אותו כמו חיגר כלומר עשו שהוא שלם כבש יעקב שהוא חיגר ורוכב על צוארו ומלבישין האדם השלם בבגדי של אדם הראשון ומניחין בראשו קרקפלו של ר' ישמעאל שפשטו אותו עם עור פניו הנעימים מעל ראשו ותלו ליה מתקל ארבע זוזי פיזי ומחפין השווקים באינך פי' אבנים טובות ומכריזין ואומרים סך קירי פלסתר פלסתר בלשון יון זייף ופי' קירי ארון ופי' סך אחי הנה אחוה דמרא וייפי כלו' זה החיגר הוא יעקב אחי ארונינו עשו הזייף שאמר אנכי עשו בכורך ולא היה הוא עשו וכו': פיהם הכשילם באומרם דמריה זייפנא שמשמע הדברים דמרי הוא הזייפנא כו' ודברים פשוטין הן ואומרים מה הועיל יעקב שלקח הברכות במרמה הנה הברכות נתקיימו בנו ומסיימין ווי לדין כד יקום דין פי' אוי לעשו כשיקום יעקב וכו' פשוטה היא: הני מילי כלומר אלו ששנינו במשנתינו כגון קלנדס וסטרנלא וכיוצא בהן הני ימי אידיהן של רומאי. ימי אידיהן של פרסיים איזו הן ופשיט מוטרדי ומהרקני תיריסקי (מהרזן) [מוהרין] אלו ימי אידיהן של פרסיים ימי אידיהן דארמאי: בבלא איזו הן. פי' עובדי כוכבים שבשדות ופשיט מהרקי ואקניתא בגנני ועיקרי באדר אמר [רב חנן בר רב חסדא] משום דרב ה' בתי עבודה כוכבים הן קבועין הן לעולם תמיד כל השנה פלחי להן ואלו הן בית בל בבבל בית נבו בבורסיף תרעתא שבמפוג

מסורת הש"ס

א) [נ"ל אמר הוסיפו], ב) [לעיל ז:], ג) [כרי"ף כהנא וכהרא"ש נחמן], ד) גמ"א: וכן יום הנחת, ה) [נ"ל זקינם], ו) [בכורות לא.].

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה תוכה מותר כצ"ל ותיבת לה נמחק: (ב) רש"י ד"ה יום תגלחת כו' שער זקנו ומניח: (ג) ד"ה בגולה וכו' להעמיד את עצמנו: (ד) ד"ה היה חוצה וכו' כלו' שהיום כצ"ל ותיבות עבודת כוכבים נמחק: (ה) תוס' ד"ה מתקל וכו' אלא ר"ל דבר מועט כדאמרינן: (ו) ד"ה עטלוזא וכו' ומיבעיא ליה אם:

◆

לעזי רש"י

אפודליי"ץ [אפובליי"ל]. צמה מסובבת.
קונפדרי"א [קונפרידריא"ה]. (חגיגת ה)חברה.

◆

מוסף רש"י

מן הארכובה ולמטה. אבל עיקור שמטרף בו אסור לעשות כן בידים בבהמה ואע"פ שהיא אסורה בהנאה (לקמן יג.). בגולה. אין העכו"ם אדוקין כל כך בעבודת כוכבים כדאמרינן (חולין יג:) עכו"ם שבחו"ל לאו עובדי עבודת כוכבים ניהו כו' (לעיל ז.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

צריפא שבאשקלון נשרא שבערביא. כי אתא רב דימי הוסיפו עליהן נדבכה שבעכו נתברא שבעין בכי ואיכא דתני להו איפכא: אמר שמואל בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד וקיימא לן כוותיה ומקשי' וכי יום אידם אסור והא רב יהודה שרא לרב ברונא לזבוני חמרא ולרב גידל שרא ליה לזבוני חיטי בחגתא דטייעי הנה ביום אידם עצמו התיר להם לישא וליתן עמהן למכור ולקנות ופרקי' שאני חגתא דטייעי דלא קביעא: מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היתה עבודת כוכבים חוצה לה תוכה מותר: [גמ'] ופשיט ריש לקיש היכי דמי חוצה לה כגון עטלוזא [של עזה] (ע"ז) והיא חוצה מן העיר הנקראת עזה והיא מערי פלשתים. איכא דאמרי בעא מיניה ריש לקיש מרי יוחנן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com